

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) raames välja makstud toetuste jaotumine 2017. a. andmetel.

Töö teostajad: Eduard Matveev PMK maamajanduse analüüsi osakond; Ere Ploomipuu PMK põllumajanduskeskkonna seire ja uuringute büroo

ÜPP TOETUSTE JAOTUMINE

Põllumajanduse ja maaelu arengu toetamiseks on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) raames ette nähtud erinevad toetuskeemid. Põllumajandustoetuste rakendamist Eestis reguleerib EL ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) rakendamise seadus, mis on jõus alates 1. jaanuarist 2015. Toetuste sihtgrupp on aktiivsed põllumajandustootjad, raskustes sektorid (erakorralised meetmed), eraldi toetused on ette nähtud alustavatele noortele põllumajandustootjatele ja väiketootjatele. Kliimat ja keskkonda säästvate põllumajandustavade toetus (nn rohestamine) moodustab 30% otsetoetuste kogueelarvest ja on kohustuslik kõigile ühtse pindalatoetuse (ÜPT) taotlejatele.

Toetuste analüüsimisel võeti arvesse kõik PRIA poolt 2017. aastal väljamakstud otsetoetused, erakorralised ja põllumajanduse turukorralduse toetused ning riiklikud toetused (joonistel esitatud koos I samba toetustega). II samba maaelu arengukava meetmetoetustest võeti analüüsimisel arvesse kõik väljamakstud MAK 2007-2013 ning MAK 2014-2020 toetused (v.a. tehnilise abi toetus).

ÜPP toetuste jaotumine maakonniti

Maaelu arengukava meetmetoetuste üldisesse põllumajandustoetuste konteksti paigutamiseks ning laiema tausta saamiseks toetuste võimalikust mõjust maakonnas on vaadeldud ÜPP I ja II samba toetuste jagunemist maakondade vahel väljamaksete alusel aastatel 2016-2017.

Toetuste jaotamisel maakonniti (Lisa 1; Lisa 2) on aluseks võetud PRIA kliendiregistris olev toetuse saaja tegevuskoha maakond (maakond, kus asub suurem osa põllumajandusettevõtja põldudest/tootmisest ja/või on ettevõtte registreeritud). Põllumajandustootjate maad võivad paikneda mitmes maakonnas ja seetõttu tuleb arvestada, et antud maakondlik jaotus ei pruugi näidata tegelikke toetuste kasutamise piirkondi.

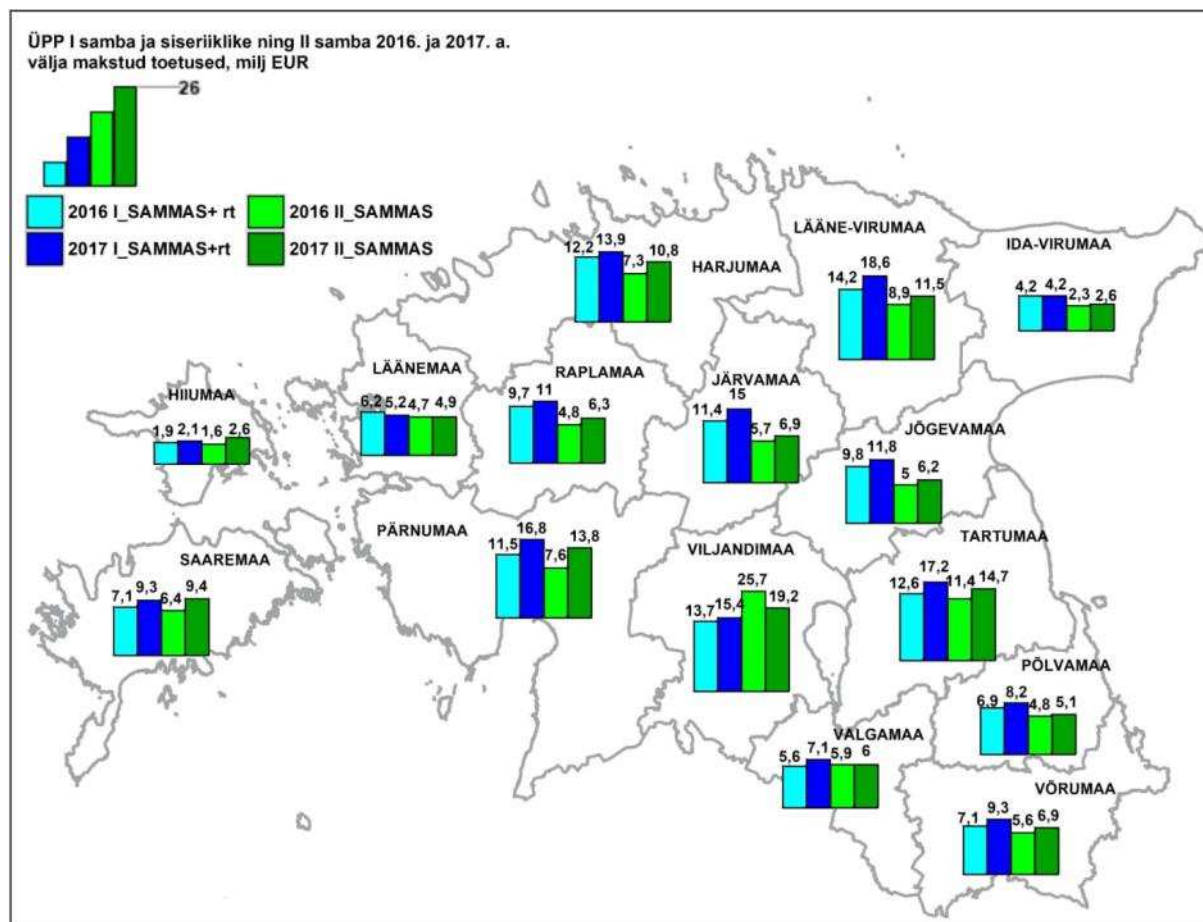
ÜPP I ja II samba otsetoetuste ja maaelu arengukava toetuste jaotumine

2017. aastal maksti I samba toetusi 161 mln, II samba toetusi 127 mln ja siseriiklikke toetusi 3,7 mln eurot. Riiklikke toetusi maksti 2017. aastal 5% rohkem võrreldes 2016. aastaga. Kokku (I, II sammas (tehnilise abi toetuseta) ja riiklikud toetused) maksti 2017. aastal välja 291,9 mln eurot, mis on võrreldes 2016. aastaga (242,5 mln eurot) 20% rohkem ja 2015. aastaga (216 mln eurot) võrreldes 35% rohkem.

I samba väljamakstud toetuste summa 2017. aastal oli võrreldes 2016. aastaga 24% suurem. Sarnaselt varasemate aastatega on eelmisel aastal kõige enam I samba toetusi saanud Lääne-Virumaa põllumajandustootjad (18,5 mln eurot). Pärnumaa tootjad said kokku 16,6 mln ja üle 15 miljoni said Järva, Tartu ja Viljandi maakonna tootjad (Joonis 1).

II samba toetuste kogusumma oli 2017. aastal kõige suurem Viljandimaal (19 mln eurot), järgnesid Tartu- (14,6 mln eurot) ja Pärnumaa (13,8 mln eurot). Väikseimate II samba kogusummadega maakonnad olid Hiiumaa ja Ida-Virumaa (mõlemal 2,6 mln eurot).

Erinevate toetuste lõikes (I, II samm ja riiklikud toetused) oli Lääne-Virumaa, Pärnu, Tartu ja Viljandi maakonnas toetuste kogusumma üle 30 mln euro. Alla 10 mln eurose kogusummaga maakonna kohta olid Hiiumaa ja Ida-Virumaa, ülejäänutel jäi kogusumma 10-30 mln euro vahemikku.

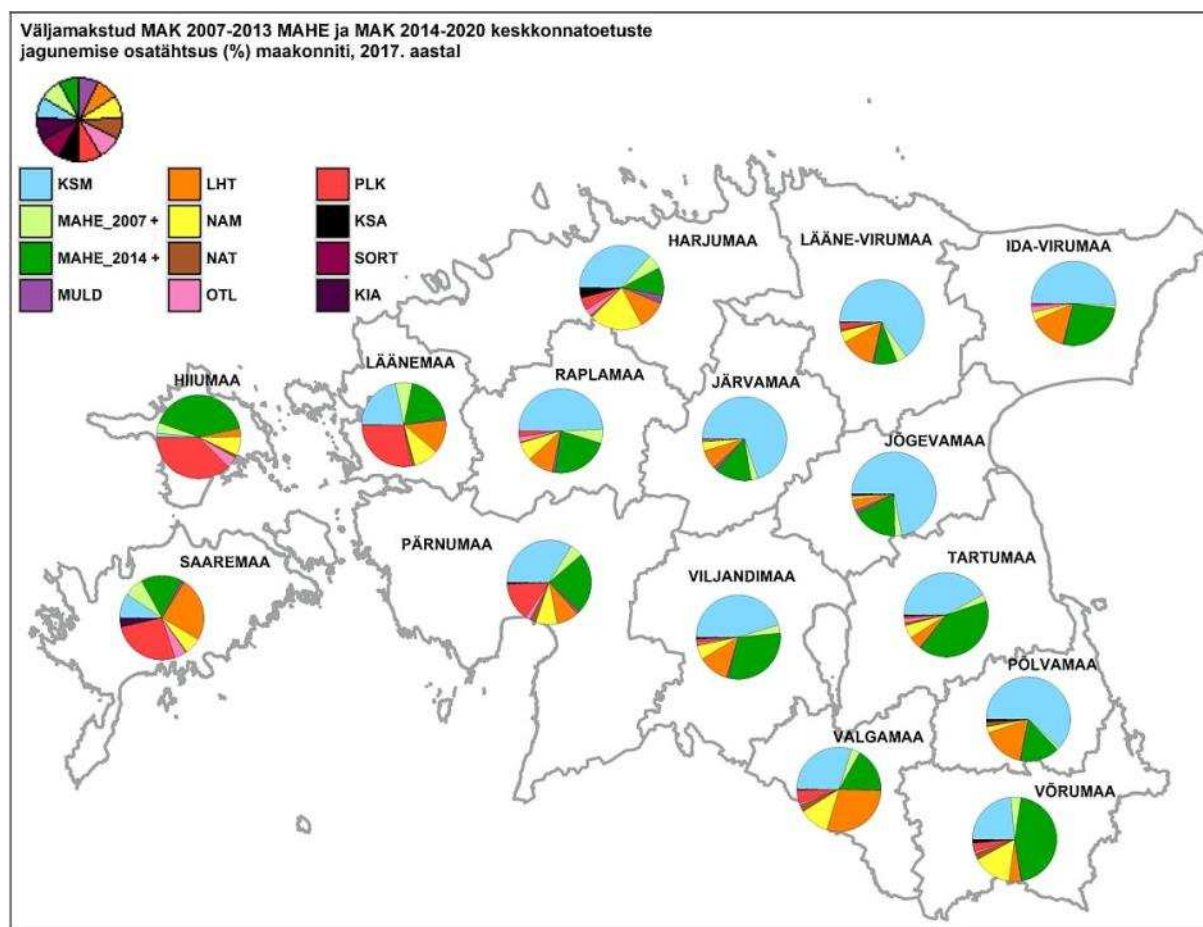

Joonis 1. ÜPP I samba ja siseriiklike toetuste ning II samba väljamakstud toetuste jagunemine maakonniti 2016. ja 2017. aastal (PRIA, 31.01.2017 andmetel); (PRIA, 19.01.2018 andmetel)

MAK 2014-2020 keskkonnatoetuste jaotumine

MAK 2014-2020 keskkonnatoetuste hulka arvestatakse: põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede (sh KSM, MULD, KSA, SORT, OTL, PLK), mahepõllumajanduse meetmed (MAHE), Natura 2000 toetused (põllumajandusmaale (NAT), erametsamaale (NAM)), loomade heaolu toetus (LHT) ja kiviaia taastamise toetus (KIA). 2017. aasta väljamaksetes kajastuvad veel ka MAK 2007-2013 kohustused: MAHE (esitatud andmetes MAHE 2007+), PLK, SRT ja OTL (erinevate programmiperioodide summad on esitatud koos). 2017. aastal väljamakstud keskkonnatoetuste kogusumma jagunemine on sarnane 2016. aastaga. Kõige suurema osa moodustas 2017. a KSM 42% ja MAHE 27% (sellest 23% MAHE 2014+). Järgnesid LHT 12%, PLK 8%, NAM 7%, OTL 1,6%, MULD ja NAT 1%, ülejäänud toetuste osakaal jäi alla 1%.

2017. a väljamakstud keskkonnatoetuste kogusummas oli kümnes maakonnas kõige suurem KSM osatähtsus (vahemikus 34-70%) (Joonis 2). Hiiu (79%, 601 000 eurot) ja Võru (49%, 1,6 mln eurot) maakonnas oli suurim MAHE toetuse osakaal. MAHE toetus omas märkimisväärset osa (20-26%) veel ka Valga-, Saare- ja Läänemaal. Lääne- ja Saaremaal oli keskkonnatoetustest kaalukaim PLK toetus (mõlemas 27%). Poollooduslikke kooslusi on rohkem Lääne-Eestis ja saartel, mistõttu on PLK toetuse osakaal neis piirkondades ka suurem. Valgamaal oli kõige suurem loomade heaolu toetuse osakaal (29%, 941 000 eurot). MULD (118 000 eurot), KSA (161 000 eurot) ja NAM (787 000 eurot) toetuse suuremad summad said Harjumaa tootjad. NAT (140 000 eurot) toetusest suurim summa läks Pärnumaale, samas moodustades selle maakonna keskkonnatoetustest vaid 2,4%. OTL toetus andis Hiiu ja Saare maakonnas kõikidest keskkonnatoetustest 4%.

Joonis 2. Väljamakstud keskkonnatoetuste (MAK 2007-2013 ja MAK 2014 – 2020) jagunemise osatähtsus (%) maakonniti 2017. aastal (PRIA, 19.01.2018 andmetel)

ÜPP toetuste jaotumine põllumajandustootjate suurusgrupiti

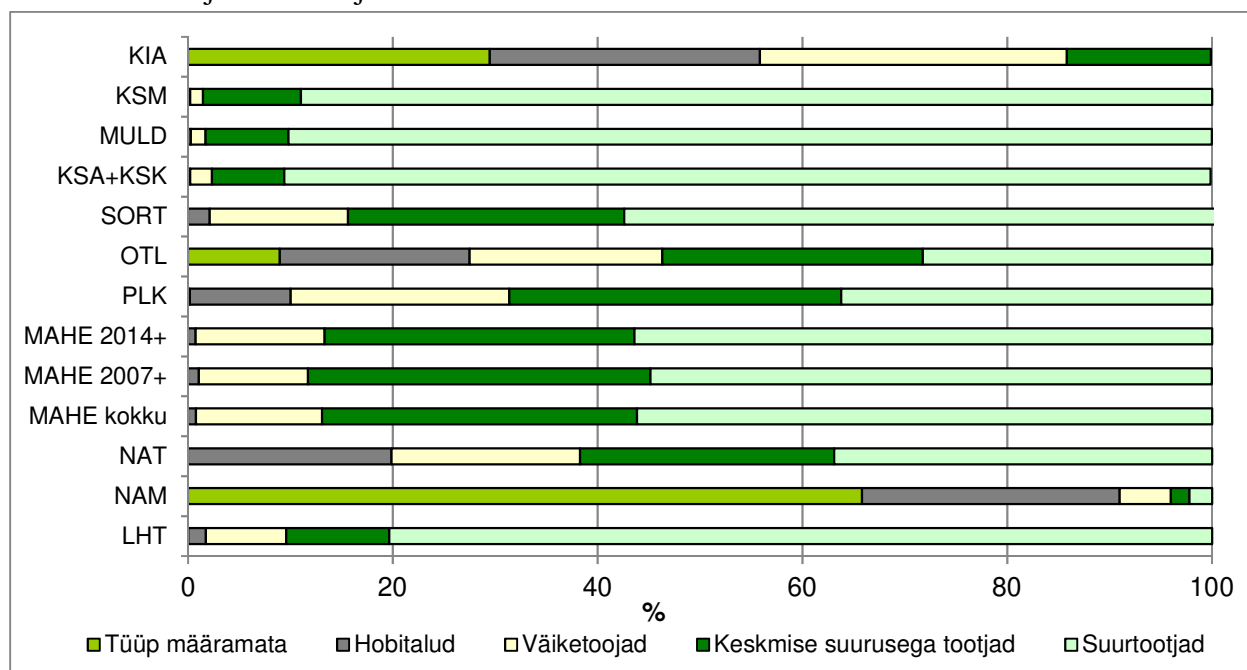
ÜPP toetuste analüüsil määrati igale PRIA põllumajandusloomade ja põllumassiivide registris olevale tootjale (kellel oli maid ja/või loomi) tootmistüüp ja majanduslik suurus vastavalt Euroopa Liidu FADN tüpoloogiale.¹

¹ Alates 2015. aruandeaastast toimub andmete kogumine vastavalt komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 2015/220 kehtestatud põllumajandusaruande vormile, mõistetele ja juhistele.

Majandusliku suuruse alusel jaotatakse tootjad kolme gruppi: väiketootjad (SKT 4000-25 000 €), keskmise suurusega tootjad (25 000-100 000 €) ja suurtootjad (üle 100 000 €). FADN meetodika järgi peetakse professionaalseteks põllumajandustootjateks neid tootjaid, kelle standardkogutoodang ületab 4000 eurot, sellest väiksemaid tootjaid (SKT kuni 4000 €) võib tinglikult nimetada hobitaludeks. Majanduslikul suurusgrupil ja -klassil põhinev toetuste täpsem jagunemine 2017. aastal on ära toodud lisades 3 ja 4.

Suurtootjad said 2017. aastal I samba väljamakstud toetustest 71% ja II samba toetustest 43%, väiketootjad mõlemal juhul 8%. Keskmise suurusega tootjad said I samba toetustest 15% ja II samba omadest 13%. Suurtootjatel moodustasid I samba toetused 68%, keskmise suurusega tootjatel 58% ja väiketootjatel 53% toetuste kogusummas. II samba toetused olid toetuste kogusummas osakaalult peaaegu võrdsed väiketootjatel (41%) ja keskmise suurusega tootjatel (42%). Riiklikest toetustest kõige suurema osa 42% said 2017. aastal FADN tüpoloogia järgi määratlemata tootjad².

2017. aastal väljamakstud KSM, MULD ja KSA toetussummadest said 90% suurtootjad (Joonis 3). MULD ja KSA+KSK (köögilija-, ravimtaime- ja maitsetaimekasvatuse ning maasikakasvatuse eest toetuse taotlejad) puhul võib selgitusena lisada, et neid toetusi said taotleda KSM kohustusega ettevõtted, seetõttu on ka nende toetusesaajate seas sarnaselt KSM-ga enamus suurtootjad. Suurtootjatele läks ka enamus (80%) LHT summast. MAHE toetuse väljamakstud summast veidi üle poole läks suurtootjatele, keskmise suurusega tootjatele 31% ja väiketootjatele 12%. NAM toetus jagunes sarnaselt eelmisele aastale FADN tüpoloogia järgi määratlemata tootjate (66%) ja hobitalunike (25%) vahel. Kiviaia taastamise toetus jagunes peamiselt kolme suurusklassi vahel: FADN tüpoloogia järgi määratlemata tootjad 30%, hobitalud 26% ja väiketootjad 30%.

Joonis 3. MAK 2007-2013 ja 2014 - 2020 keskkonnatoetuste jagunemine tootjate suurusklassi alusel 2017. aastal (PRIA, 19.01.2018 andmetel); (FADN, 2017)

² Tootjad, kellele on 2014. aastal PRIA poolt välja makstud toetusi, kuid kelle kohta puuduvad majandusliku suuruse määramiseks vajalikud algandmed (SKT väärtus eurodes, mis määratakse lähtudes hektarite ja loomade arvust selles majapidamises ning vastavatest standardtoodangu koefitsientidest)

ÜPP toetuste jaotumine tootmistüübi

ÜPP I ja II samba väljamakstud toetuste jagunemist analüüsiti ka põllumajandustootjate tootmistüübi järgi. Eestis on kasutusel seitse tootmistüüpi: taimekasvatus³, aiandus⁴, püsiluad⁵, piimatootmine, loomakasvatus⁶, sea- ja linnukasvatus⁷ ja segatootmine⁸. Detailsemad andmed toetuste jagunemise kohta erinevate tootmistüüpidega ettevõtete vahel on ära toodud lisas 5.

Ettevõtete tootmistüüpide järgi said 2017. aastal väljamakstud toetustest lõviosa taimekasvatajad (35%) ja piimatootjad (21%). Alla 1% toetustest said aianduse ja püsiluade tootmistüübi tootjad. I samba väljamakstud toetuste kogusummast moodustab taimekasvatajate osakaal 43% ja piimatootjate osakaal 29%. II samba toetustest läks 33% FADN-i järgi määramata tootmistüübile, 27% taimekasvatusele, 14% loomakasvatusele ja 11% piimatootmisele. Sarnane trend on II samba toetuste jagunemisel püsinud viimased aastad. MAK keskkonnatoetuste osakaal vastava tootmistüübi toetuste kogusummas oli suurim püsiluade 62%, loomakasvatuse 44% ja sea- ja linnukasvatuse tootmistüübil 36%.

2017. aastal väljamakstud KSM toetusest 60% ja NAT toetusest 48% said taimekasvatajad (Joonis 4). MULD toetusest läks võrdselt suur osa (43%) nii taimekasvatuse kui ka piimatootmisega tegelevatele tootjatele. Suurima osa PLK toetusest (73%) ja MAHE toetusest (38%) said loomakasvatajad. Aianduse tootmistüübile maksti üle poole KSA (57%) toetussummast.

³ Taimekasvatus – teravilja, õli- ja valgukultuuride kasvatamine, üldine taimekasvatus

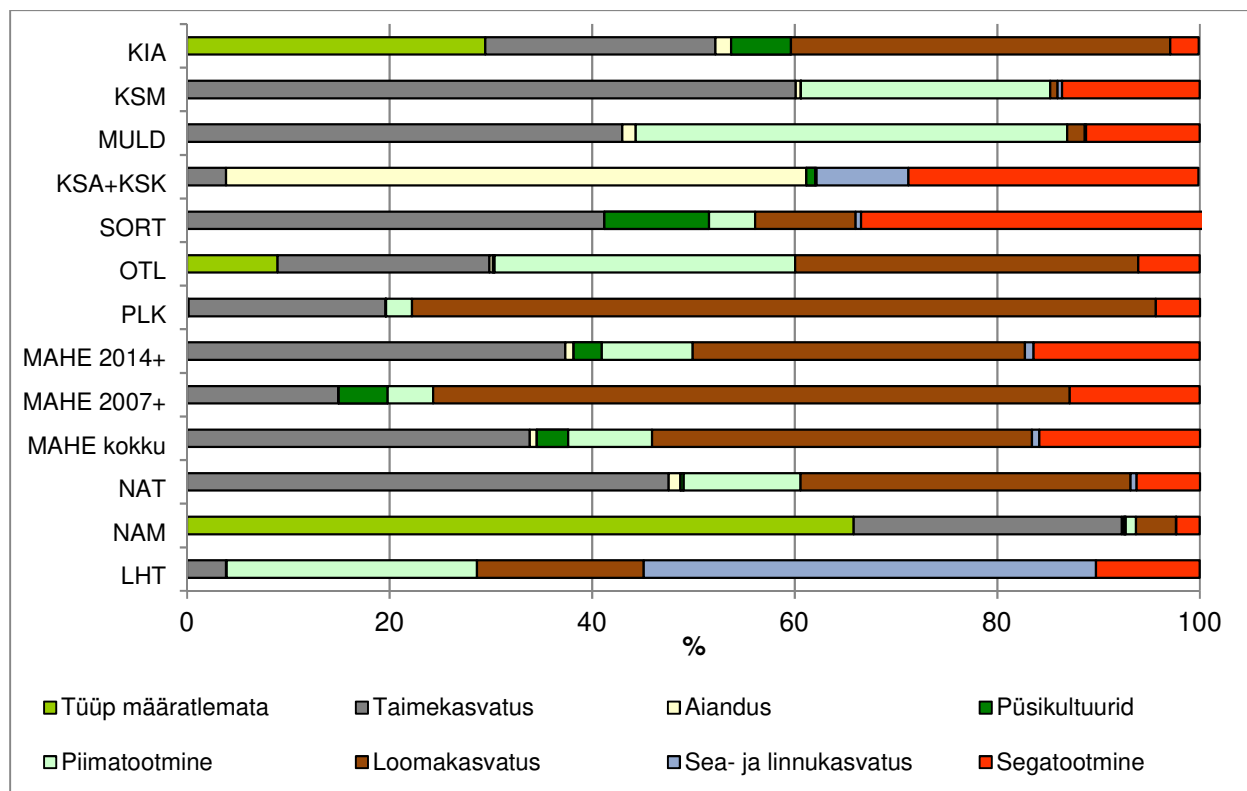
⁴ Aiandus - aiandus katmikalal, avamaal, muu aiandus (k.a puukoolid)

⁵ Püsiluad – puuviljakasvatus, erinevate püsiluade kasvatamine

⁶ Loomakasvatus – lihase-, piima- ja lihasekasvatus, lamba- ja kitsekasvatus, muud karjatatavad loomad

⁷ Sea- ja linnukasvatus ja erinevate teratoiduliste kasvatamine

⁸ Segatootmine - segataimekasvatus (põllukultuurid, aiandus, püsiluad), segaloomakasvatus - peamiselt karjatatavad loomad või peamiselt karjatatavad loomad või peamiselt teratoidulised, segataimekasvatus, lisaks karjatatavad loomad, muud taime- ja loomakasvatuse kombinatsioonid

Joonis 4. MAK 2007-2013 ja 2014 - 2020 keskkonnatoetuste jagunemine ettevõtete tootmistüübi alusel 2017. aastal (PRIA, 19.01.2018 andmetel); (FADN, 2017)